



С Т А Н О В И Щ Е

От **проф. д-р Галина Георгиева Куртева**, Бургаски свободен университет, професор
по научна специалност: *Социално управление в*
професионално направление: *3.7. Администрация и управление*

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Администрация и управление (регионално развитие)“, професионално направление 3.7 Администрация и управление” в УНСС - София.

Автор на дисертационния труд: Артьом Анатолиевич Бухтеев

Тема на дисертационния труд: Интелигентно развитие на регионите в Югоизточна България

Научен ръководител: доц. д-р Георги Бисеров Николов

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1365/02.05.2025г. на Заместник ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Регионално развитие“ във факултет „Управление и администрация“ на УНСС по научна специалност „Администрация и управление (регионално развитие)“ съгласно Заповед на Ректора на УНСС 1190/21.04.2021г. Обучението е осъществено в редовна форма, субсидирано от държавата. Съгласно справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен "доктор" докторантът Артьом Анатолиевич Бухтеев има необходимия брой точки.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е посветен на актуална в настоящия момент тема, свързана с регионалната икономическа трансформация, дигитализацията, демографските проблеми и устойчивото териториално развитие. Авторът разглежда тази проблематика в контекста на концепциите за интелигентно развитие на регионите като подчертава, че в условията на задълбочаващи се регионални дисбаланси в

България, особено между столицата и периферните територии, прилагането на интелигентни подходи при управлението на регионите придобива особено значение. Докторантът коректно обосновава *актуалността* на разглежданата от него проблематика с необходимостта от прилагане на интелигентни подходи към регионалното развитие, в контекста на европейските политики и добри практики. Едновременно с това, според него регионите в Югоизточна България притежават значителен потенциал - природен, геостратегически, културно-исторически и човешки, но същевременно се сблъскват с редица структурни и социално-икономически предизвикателства, които възпрепятстват устойчивото им развитие. Въз основа на тези аргументи докторантът определя като *предмет на дисертационния си труд* идентифицирането на ключовите фактори, които влияят върху регионалното развитие, анализът на интелигентните технологии и тяхното прилагане в регионалната политика, както и оценката на ефективността на интегрираните териториални инвестиции (ИТИ).

Дисертационният труд има ясно очертана цел и обект, правилно са дефинирани основната теза и ограничителните условия за нейното доказване. Авторът си поставя за *цел* да изследва съвременното състояние и перспективите пред интелигентното регионално развитие, като се анализират приложимите модели и се предложат стратегически насоки за тяхното ефективно внедряване в български контекст, с акцент върху Югоизточния район и град Бургас като модел за интелигентна трансформация. Пет са *изследователските задачи*, чрез които авторът реализира така определената цел и те са насочени към аргументиране на *основната теза на дисертационния труд*, че чрез интелигентно планиране, внедряване на дигитални технологии и прилагане на устойчиви политики могат да се повишат конкурентоспособността на регионите, да се подобри качеството на живот и да се ограничат социално-икономическите дисбаланси в Югоизточна България. В съответствие с целта, *обектът на дисертацията* са процесите на интелигентно регионално развитие, дигиталната трансформация на градската среда и устойчивите стратегии за териториално развитие в България и Европа.

Обемът на дисертационния труд е повече от задоволителен. Той е представен в общ обем от 164 страници, в т.ч. и списък на използваната от докторанта литература. Съдържанието е *логически издържано, добре балансирано по глави и параграфи* и е визуализирано с 6 таблици и 11 фигури. Дисертационният труд има класическа структура, която включва: увод, три съдържателни глави, заключение, списък на използваната литература.

Работата на докторанта се основава на проучването, анализирането и систематизирането на множество научни публикации в изследваната тематична област. Представеният списък на използваната литература съдържа общо 132 източника, от които 89 на английски, което показва *добрата литературна осведоменост на докторанта*. Литературните източници са коректно използвани съгласно възприетите изисквания за цитиране в научни публикации, което свидетелства за етичността на автора.

Трябва да се подчертае, че докторантът отлично познава особеностите и възможностите на различни *изследователски подходи и методи*, което му позволява успешно да аргументира комбинирането им при разработването на дисертационния си труд. В теоретико-методологичната част на разработката той използва анализ и синтез, индукция и дедукция, сравнителен и формално-логически подход, контент анализ при проучване на научната литература и стратегическите документи на Европейския съюз и

България в областта на интелигентното регионално развитие. В емпиричната част на изследването са приложени количествени и качествени методи - анализ на вторични статистически данни, анкетно проучване, експертни оценки и SWOT анализ.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Основните научни и научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд, могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Очертана е теоретичната и методологична рамка на интелигентното териториално развитие. Изяснени са ключови понятия.

- Формулирани са основните принципи и предизвикателства, пред които са изправени местните и регионални власти в стремежа си към устойчиво и интегрирано развитие. Оценени са възможностите за надграждане на икономическата структура, чрез прилагане на принципите на интелигентна специализация.

- Представена е спецификата на моделите за изграждане на регионална специализация в контекста на европейската и националната нормативна рамка. Разгледани са моделите за пространствено развитие на Община Бургас.

- Изяснена е същността на интелигентното развитие, систематизирани са основните принципи и елементи в концепцията за интелигентен растеж, направен е анализ на динамиката на интелигентното регионално развитие.

- Въз основа на проведеното емпирично изследване са идентифицирани бариерите пред интелигентното развитие на Бургас, оценен е реалния ефект от прилагането на политиките за интелигентно развитие в Община Бургас и са идентифицирани основните нагласи, очаквания и възприятия на гражданите и заинтересованите страни по отношение на постигнатото развитие в Общината.

- Обосновани са препоръки за насърчаване на интелигентното развитие на град Бургас и за прилагането на иновативни модели за управление на територията.

- Направен е сравнителен анализ на добри европейски практики в интегрираното регионално развитие във водещи европейски градове като Барселона, Виена, Копенхаген, Амстердам и Стокхолм, които са приложими в управлението на регионалното развитие на Бургас. Подчертана е ролята на транснационалното сътрудничество може като инструмент за ускорено внедряване на утвърдени практики в устойчивото градско развитие.

- Проведено е анкетно проучване с представители на МСП в четирите административни области на Югоизточна България. Изследвани са стратегиите им за дигитализация, нивото на технологична готовност, както и въздействието на цифровата трансформация върху икономическите им резултати. Направен е сравнителен анализ между предприятия в различни подсектори (преработваща промишленост, услуги, ИКТ), с оглед на ролята им в интелигентното развитие на региона. Резултатите подчертават необходимостта от целенасочена подкрепа за МСП в процеса на дигитална трансформация.

- Предложен е модел на екосистема за формиране на интелигентен град. Очертани са основните параметри в модела. Оценена е ролята на програмата „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“, която предоставя целева подкрепа за екосистемата за научни изследвания и иновации в България. Препоръките са обвързани с конкретни териториални предизвикателства, като негативни демографски промени, ограничена свързаност и неравномерна достъпност до иновационна инфраструктура.

Тези резултати кореспондират изцяло с поставените задачи в увода на дисертационния труд, което е основание да се отчете успешната детайлна реализация на основната цел на разработката. Постигнатите резултати потвърждават първоначалната авторска теза, че технологиите, иновациите и ефективното управление са ключови фактори за повишаване на конкурентоспособността и подобряване на качеството на живот в регионите.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Резултати от научното изследване могат да бъдат оценени като приноси с теоретичен и приложен характер, поради това приемам заявените от Артём Анатолиевич Бухтеев претенции за приноси. Те са формулирани коректно и синтезирано в приложената към Автореферата Справка за основните научни приноси в дисертационния труд.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представеният в автореферат списък на публикациите по темата на дисертационния труд съдържа три доклада, с които докторантът успешно информира научната общност за развитите от него идеи по проблематиката в дисертационния труд. Докладите популяризират основната теза и приносните моменти от изследванията на докторанта.

6. Оценка на автореферата

Депозираният автореферат е в обем 26 страници. Авторефератът е съставен съобразно изискванията. Съдържанието му кореспондира коректно с основния труд, като отразява в синтезиран вид съдържанието на трите глави в дисертационния труд, тезата, обекта и методологията на научното изследване, както и получените крайни резултати, обобщения и изводи.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към разработката нямам критични бележки. Интересно би било мнението на докторанта относно бъдещето на партньорство между Бургас и Барселона при прилагането на интегрирани градски политики.

Бих препоръчала в бъдещата си работа докторантът да продължи изследователската си дейност в областта на регионалното развитие като акцентира върху проблемите на изграждането на интелигентни региони. Добре би било в бъдеще докторанта да се насочи към публикуване на резултатите от своите изследвания в реферирани издания.

8. Заключение

Дисертационният труд отговаря на утвърдените изисквания за научната разработка и съдържа собствено изследване, основаващо се на задълбочено изучаване на конкретен проблем, предлага обосновано ново решение и демонстрира постигане на резултати от реални приложения. Разработеният дисертационен труд представлява интерес за научната и стопанската практика. В него се съдържат редица постановки, идеи и предложения, които могат да се оценят като приноси с научен и научно-приложен характер. Идеите и резултатите от проведените изследвания авторът е популяризировал в подходящи публикации.

Това ми дават основание категорично да поставя **положителна оценка на представения дисертационен труд** на тема „Интелигентно развитие на регионите в Югоизточна България“ и да **препоръчам на членовете на Научното жури да**

присъдят на Артьом Анатолиевич Бухтеев научната и образователна степен „доктор” по научна специалност „Администрация и управление (регионално развитие)“ в проф. направление 3.7 Администрация и управление.

26 май 2025

Подпис:

/проф. д-р Г. Куртева/



REVIEW

From: **PROF. DR. GALINA GEORGIEVA KURTEVA**,
professional field: *3.7. Administration and management*,
scientific specialty: *Social Management*
HEIs/ Scientific organization: *Burgas Free University*

Subject: dissertation thesis for the award of educational and scientific degree "Doctor" in the scientific specialty "Administration and Management (Regional Development)" in the professional field 3.7. "Administration and Management" at the UNWE - Sofia.

Author of the dissertation: **ARTEM ANATOLIEVICH BUKHTEEV**

Dissertation Topic: **SMART DEVELOPMENT OF THE REGIONS IN SOUTHEASTERN BULGARIA**

Academic supervisor: Assoc. Prof. Dr. Georgi Biserov Nikolov

Reason for submitting the opinion: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation according to the Order № 1365/02.05.2025r. of the Vice-Rector for Scientific Research of the UNWE - Sofia.

1. Information about the dissertant

The dissertant was studying at the doctoral program at the Department of Regional Development at the Faculty of Management and Administration of the UNWE in the scientific specialty "Administration and Management (Regional Development)" according to the Order of the Rector of the UNWE 1190/21.04.2021. The education is carried out in full-time form, subsidized by the state. According to the report on the fulfilment of the minimum national requirements under Article 2b (2) and (3) of the PhD Law for obtaining the degree of Doctor of Education and Science, the doctoral candidate Artyom Anatolievich Bukhteev has the required number of points.

2. General characteristics of the submitted dissertation

The presented dissertation is devoted to a topical issue related to regional economic transformation, digitalization, demographic problems and sustainable territorial development. The author discusses this issue in the context of the concepts of smart regional development, stressing that in the context of deepening regional imbalances in Bulgaria, especially between the capital and peripheral territories, the application of smart approaches to regional management becomes particularly important. The doctoral candidate correctly justifies the relevance of the considered issues with the need for the application of intelligent approaches to regional development in the context of European policies and best practices. At the same time, according to him, the regions in Southeastern Bulgaria have significant potential -

natural, geostrategic, cultural-historical and human, but at the same time they face a number of structural and socio-economic challenges that hinder their sustainable development. Based on these arguments, the PhD student defines the subject of his dissertation as the identification of key factors that influence regional development, the analysis of smart technologies and their application in regional policy, and the evaluation of the effectiveness of integrated territorial investments.

The dissertation has a clearly outlined aim and subject, the main thesis and the limiting conditions for its proof are correctly defined. The author aims to investigate the current state and prospects of smart regional development by analyzing the applicable models and proposing strategic directions for their effective implementation in Bulgarian conditions, with an emphasis on the Southeast region and specifically the city of Burgas as a model for smart transformation of the region. There are five research tasks, through which the author realizes the so defined goal and they are aimed at arguing the main thesis of the dissertation, that through smart planning, implementation of digital technologies and implementation of sustainable policies can increase the competitiveness of regions, improve the quality of life and reduce socio-economic imbalances in Southeastern Bulgaria. In line with the aim, the object of the dissertation is the processes of smart regional development, digital transformation of the urban environment and sustainable strategies for territorial development in Bulgaria and Europe.

The volume of the dissertation is more than satisfactory. It is presented in a total of 164 pages, including a list of the literature used by the doctoral candidate. The content is logical, well balanced by chapters and paragraphs and is visualized with 6 tables and 11 figures. The dissertation has a classical structure which includes: introduction, three substantive chapters, conclusion, list of references used.

The work of the PhD student is based on the study, analysis and systematization of various scientific publications in the studied thematic area. The presented list of the used literature contains a total of 132 sources, of which 89 are in English, which shows the good literary awareness of the PhD student. The literature sources are correctly used according to the accepted requirements for citation in scientific publications, which testifies to the ethics of the author.

It should be emphasized that the PhD student has an excellent knowledge of the features and possibilities of different research approaches and methods, which allows him to successfully argue for their combination in the development of his dissertation. In the theoretical-methodological part of the development he uses analysis and synthesis, induction and deduction, comparative and formal-logical approach, content analysis in the study of scientific literature and strategic documents of the European Union and Bulgaria in the field of smart regional development. In the empirical part of the study quantitative and qualitative methods were applied - analysis of secondary statistical data, questionnaire survey, expert evaluations and SWOT analysis.

3. Evaluation of the obtained scientific and applied results

The main scientific and applied results achieved in the thesis can be summarized as follows:

- The theoretical and methodological framework of smart territorial development is outlined. Key concepts are clarified.
- The main principles and challenges faced by local and regional governments in their quest for sustainable and integrated development are formulated. It assesses the

opportunities for upgrading the economic structure by applying the principles of smart specialisation.

- The specificity of the models for building regional specialization in the context of the European and national regulatory framework is presented. The spatial development models of Burgas Municipality are examined.

- The essence of smart development is clarified, the main principles and elements in the concept of smart growth are systematized, the analysis of the dynamics of smart regional development is made.

- Based on the empirical research conducted, the barriers to smart development in Burgas are identified, the real effect of the implementation of smart development policies in Burgas Municipality is assessed, and the main attitudes, expectations and perceptions of citizens and stakeholders regarding the development achieved in the Municipality are identified.

- Recommendations for the promotion of the smart development of the city of Burgas and for the implementation of innovative models for territory management are justified.

- A comparative analysis is made of good European practices in integrated regional development in leading European cities such as Barcelona, Vienna, Copenhagen, Amsterdam and Stockholm, which are applicable to the management of regional development in Burgas. The role of transnational cooperation can be highlighted as a tool for accelerated implementation of established practices in sustainable urban development.

- A questionnaire survey was conducted with representatives of SMEs in the four administrative districts of South East Bulgaria. Their digitalization strategies, level of technological readiness, and the impact of digital transformation on their economic performance were examined. A comparative analysis is made between enterprises in different sub-sectors with a view to their role in the smart development of the region. The results highlight the need for targeted support for SMEs in the digital transformation process.

- An ecosystem model for smart city formation is proposed. The main parameters in the model are outlined. The role of the programme "Research, Innovation and Digitalization for Smart Transformation", which provides targeted support for the research and innovation ecosystem in Bulgaria, is assessed. Recommendations are linked to specific territorial challenges, such as negative demographic changes, limited connectivity and uneven accessibility to innovation infrastructure.

These results correspond fully with the tasks set in the introduction of the dissertation, which is a reason to report the successful detailed realization of the main objective of the development. The achieved results confirm the original author's thesis that technology, innovation and effective management are key factors for increasing competitiveness and improving the quality of life in regions.

4. Evaluation of scientific and applied contributions

Results of the research can be evaluated as contributions of theoretical and applied nature, therefore I accept the claims of contributions stated by Artyom Anatolievich Bukhteev. They are correctly and synthesized in the Reference for the main scientific contributions in the dissertation work attached to the Abstract.

5. Evaluation of the dissertation publications

The list of publications on the topic of the dissertation presented in the abstract contains three papers with which the PhD student successfully informed the scientific community about the ideas he developed on the issues in the dissertation. The papers promote the main thesis and the contributions of the PhD student's research.

6. Evaluation of the abstract

The submitted abstract is 26 pages long. The abstract has been compiled according to the requirements. Its content corresponds correctly with the main work, reflecting in a synthesized form the content of the three chapters in the dissertation, the thesis, the object and methodology of the research, as well as the final results, generalizations and conclusions.

7. Critical comments, recommendations and questions

I have no critical remarks to the development. It would be interesting to know the PhD student's opinion on the future of partnership between Burgas and Barcelona in the implementation of integrated urban policies.

I would recommend that in his future work the PhD student should continue his research in the field of regional development, focusing on the problems of building smart regions. It would be a good idea in the future for the PhD student to focus on publishing his research results in refereed journals.

8. Заключение

The dissertation meets the established requirements for scientific development and contains its own research based on a thorough study of a specific problem, offers a substantiated new solution and demonstrates the achievement of results from real applications. The developed dissertation is of interest for scientific and business practice. It contains a number of formulations, ideas and proposals that can be evaluated as contributions of scientific and applied nature. The author has popularized the ideas and results of the conducted research in appropriate publications.

This gives me grounds to give a positive assessment of the presented dissertation on "Intelligent Development of Regions in Southeastern Bulgaria" and to recommend the members of the Scientific Jury to award ARTEM ANATOLIEVICH BUKHTEEV the scientific and educational degree "Doctor" in the scientific specialty "Administration and Management (Regional Development)" in the professorial field 3.7 Administration and Management.

26 May 2025 / Burgas

Signature:

/Prof. Dr. Galina Kurteva/